

Алгышлыу

«Бирге биз бютюн уллу жетишимлеге жетеригибизге ишекликим жокъду»

Шимал-Кавказ федерал округ кыргызалыны 16 жыл болды. Аны бла байламы КЪМР-ни Башчысы **Казбек Ковов** кесими телеграм-каналында былай жазганды:

«Шимал-Кавказ федерал округу кырууно иосунден Узгызга Россейни Президенти 2010 жылы 19 январьда кюл салган эри. Аны кырууна Шимал Кавказына жети регион киреди. Ала, СКФО-да бириги, экономика эмда социал жаны бла да тулуку айны барганылар кыростведиле. Хар субъекте, ол санда Къабарты-Малкарда да, бюгонлюкде алгач терк атпаламла этдирлиги уллу инвестиция проктеге жашауда бардырылды. Ала барсыда бирге саулай округу экономикасын ай

нытырга уллу себеплик этведиле. Баш бюлюклерге уа турмам, санатор-курорт комплексе, промышленность эмда эл молк бла энергетика саналдыды. Битеу ол жетишимле Президентибы Владимир Владимирович Путинни башламчылыкларыны хайрындан болдурулгандыла. Аны бурукчалары жер-жерде кырал башчыны СКФО-да толу эркинлик келечеси Юрий Яковлевич Чайканы, РФ-ни Правительствосуну Преседателини орунбасары **Александр Валентинович Новак**ы себепликтери да толурулдыла. Республиканыбызга уллу э бурганлары, социал жумушлары толурурга бюлдиричлери ючюн алгач жорек ырызсылгымы билдиргери сеюме.

Регионлада жашаганыны кыюлайыкчаларыны илгилдир мурут бла салынган миллет борчлары толуруу жаны бла ишени андан ары бардырылыкыбыз. Айкы да, энци аскер операцияда Россейни сейрлерин кыруулай кызауат этген аскерилерибизге хар жаны бла да себеплик этерибизге. Бирге биз бютюн уллу жетишимлеге жетеригибизге ишекликим жокъду.

Шимал-Кавказ федерал округда жашаганыны барсына, аны жоклай-жоклай туруу кыонакчаларына, бизни тамаша эмда кыонакбай тау жерибизни сойгенлени барсына да кийик саулык, уллу жетишимле эмда илгилеке тежейме!»

ЮСОПЛАНЫ Галина хазырлаганды.

Эл молк

Жаз башына шендюдюг хазырлана

КЪМР-ни Эл молк министрствосундан билдиргенлериче, бюгонлюкде жерчиликде урунган кезиюлу жаз башы ишлени тохтадырылган болжолдан кеч кыалмай эм тынгылы тамамларга хазырланадыла. Белгилисиче, жумушла бирге этилмесе, иги тирлик алдыр онг жокъду.

Былай жазыш битимлеге 216 миң гектар бюлонгнен. Ол бирси жылла бла тең болуп келеди. Бюгонлюкде сабанчыла урулукну жарадырып, энци техниккага бла оборудованинга ремонт этип корешедиле. Минерал семирткичле да жетерча бардыла. Арч жыллада республика минерал семирткичлени хайрындануу бла алчы регионлары тизмисине киреди.

Аны бла бирге кыштыккага да семирткичле салынадыла, фитосанитар тинтине дайым бардырылдыла, эм тюрлю-тюрлю ауруулардан бла кыумурсаладан дарманла чандырылдыла.

Эсте сала айтсакъ, бытыр тахта кыетлени бар тюрлюсюндан да 465 миң тонна жыйынганды. Аны бла бирге картофдан 160 миң тонна алынганды. Ол бурунгу жылны керемдилерине келишди. Бюгонлюкде жокъ сабанке ишлени ишлени кушоюру, чоңоңорук, быкы эм сохан да бдорюориледе. Болсада арч заманда бадыржанладан бла нашаладан алынган тирлик бютюн аспамды.

КУДАНАЛНЫ Сулейман.

Кыруулук

Гитчелени кыайгысын керюп

Къабарты-Малкарда «Ююр» миллет проктеге керге иги кесек иш бардырылды. Билим беруино иосунден айтханды, бытыр муниципалитетде сабыил школга дери жорюгөн юч укреденини кыруулушлары башлангандыла. Ол санда бюгонлюкде Къабарты-Малкарда сажик ишлене турады, деп билдириледи КЪМР-ни Кыруулук эмда жашау журт-коммунал молк министрствосуну прес-службасындан.

Алгарында подрад организацианы келечилери, мекам ишленерик жери тазалап, тюзетип, ишчилеге болжаллы халада юйкюкле да салып бошогандыла. Бюгонлюкде кыайгыларан кылап корешедиле эм башка жумушлары тамамлайдыла. Кыруулуда тынгылы материалла эм жангы технологияла да хайырланлыкыдыла. Объект келер жылдан кеч кыалмай хайырланарга берилерге керекди.

Эсте сала айтсакъ, «Ююр» миллет проктини магынасы ююрлени жашау болушлары илгилдирлиги онгла кыруургады. Ага, социал болушлукдан тышканда, демография, жашау журт бла жалчытуу, билим берюу, маданият эм башка бюлюкде да киредиле. Ол бытыр жылны биринчи ююрленинде ишлен башлаганды эм беш жылны бардырылыкыды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Солуу

Республикабызны сайлаганыны саны эсегю

Къабарты-Малкардагы солулуга келгенлени саны биринчи керге эки миллиондан атыганды. 2025 жылда республикабызны аны алтында жылдан эсе 13,7 процентге эл адам жокълаганды, деп билдиргенде КЪМР-ни Курортла эмда туризм министрствосундан.

«Элбрус районда бола туруучу табийгат кыыйлыклары да кыарамай, туристлени саны эсеп барыра онгла кыруурга кыюлуудан келгенде» — дейди КЪМР-ни курортла эмда туризм министри Аскер Бирфов.

Туризм бла байламы тирелени барсында да солулуга келгенлени санына кыошылганды. Жангы жылны байрам ююрленинде уа Къабарты-Малкар 100 миң адамга кыонакъбайлык этгенди.

«Ол ююрлени битеу службала жоллада, туристле тохтаган жерлерде, алачы солулурларына бир зат да чырмакыза онгла кыруурга корешкендиле. Машиналары аслам келгенлерине да кыарамай, жууулы службала бла ведомствола ишени тынгылы кыруаганыларыны хайрындан, жоллада алгач бир торлю тынгылы болмаганды», — дейди министр.

Къабарты-Малкардагы солулуга туристле Россейни битеу регионларында келгенде. Москвада, Санкт-Петербургда, Краснодар крайда, Ростов областада бла Шимал Кавказыны регионларында бизде солулуга сойгенле бютюнда кювдоло. Ведомствону тергеруелерине керге, республиканы жокълаган кыонакчалы араларында эюелен болуп юч ююрлени келгенле аспамдыла.

КЮЧМЕЗЛАНЫ Аяза.

Тюбешуу

Сынауду юсюнден айтханды, соруулагызга жууапла бергенди

«Ата журтну кыруулачулары» фондуно регион бюлюкюно башчысыны орунбасары **Чеченланы Эльдар** Россейни Аманчылыкчылары терсиклерине жолуктуруу жаны бла федерал службасыны КЪМР-де Управленисыны 3-но номерли колониясында болганды. Отставкадагы офицер тулууп турганына бла ушак бардырганды.

Энци аскер операцияны ветераны Чеченланы Эльдар сабыилгилден да аскер усталыкыны сойгенди. Ол Россейни МБД-сыны Санкт-Петербургда ич аскерлени институтун таусканды. Ингушетияда бла Чеченде терроризмге кыажу операцияга

кыаташканды. СВО-га уа кен сабыил ююрюно башчысы кесими ырызсылгы бла барганды: аскерде кыулук этиден кетген эсе да, Ата журтну кырууларга борчул болганын сезип.

Демобилизациядан сора танк взводну командири «Ата журтну кыруулачулары» фондуно регион бюлюкюно башчысыны орунбасары кыулугуна тиийли кюргенди.

Тюбешуенден сора уа Чеченланы Эльдар тулууп турганыны праволу сорууларына жууапла бергенди.

ТИКАЛНЫ Фатима хазырлаганды.

Умутла

Жоллада жумуш кепню

Быйыл эмда келер жылда Къабарты-Малкарда федерал боисунуда болган жолланы жангыртуу жаны бла кыалмай уллу болганыны юсюнден «Кавказ» управлениндан билдиргенди. Тиийшли ишлени тамамлаган кезиуде баш магына транспорт инфраструктураны илгилдирюуге эмда жоллада кыоркыусулукну колледирюуге берилдикли, деп белгилегенде бу ведомствода.

Алай бла быйыл Р-217 «Кавказ» трассаны Аргудан элден башлап Шимал Осетияга чекге дери онбшкюлометрлик кесегинде кенертиу ишле эбине жетдирилдикли. Келер жылда уа специалистле аны Нальчикки жаны бла барганы жайрамкюлометрлик участкасын жангыртырга умтулдула. Аны хайрындан шахарны ичинде транспорт болум илгилерикди эмда бютюнда кыоркыусулугу да боллуктуу. Тамамланырык ишлени чеклеринде подрад организацианы келечилери эски асфальты кыайры кетерликде, жолну мурадурун колледирдиклиде, ызы бла эки кыат асфальт жарыкыдыла.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Тарых

Жигит шахарны кыоруулауызга битеу миллетлени келечилери кыатышхандыла

Быйыл Ленинградны блокадасы чандырылганы 83 жыл толганды. Невада шахар гитлерчи кыоршоуда 1941 жылда 8 сентябрде тыошгенди. Аны эркинлиги ючюн кызауат юч жыл барганды. Совет аскерле 1943 жылда 18 январьда гитлерчилени кыруулуларын чачдырып башлагандыла. Болсада бу жигит шахар эркинликни энга сау жыл саклаганды: блокада толусунай 1944 жылда 27 январьда кетерилгенди.

БАШ БОРЧ — АЗАТЛАУ
Дуния башында эм ариу шахарларыны тизмесине кирген Ленинградны душманлар эркин этиу совет аскерлени уллу хор-

ламырындан бириди. Алай бу кыуанчыны ишге дери уа шахарчыла ачыкчыны бла сууклыккуну, эркинликте итинуюкюно бла тюзюмлюкюно, ышануулукну бла жигитликни 872 ююнюна бла кечесин сынагандыла. Кыруулуша тыошен кезиуде, торлю-торлю шартлагызга керге, анда 600 миңден 1,5 миллионна дери мамыр адам жолонгандыла: 97 проценти ачдан, сууккандан.

Немисли аскерлеге 1941 жылны кюч артына дери Ленинградны, Минскини, Киевни зорларга борч салынганды. Гитлер бу шартлагызга керге, анда 600 миңден 1,5 миллионна дери мамыр адам жолонгандыла: 97 проценти ачдан, сууккандан.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Белгилеу

«Ленинградны кыоруулачуларына бла аны халкына емюрлюк махтау!»

18 январьда Ленинградны блокадасы кетерилген 83 жыл толоанды. Аны бла байламы КЪМР-ни Башчысы **Казбек Ковов** кесими МАХ-да бюлюкюнде былай жазганды:

«Бюгон кыруулауызга Улуу Ата журт урушун тарыхында бек магыналы кезиуден бири белгиленеди — мындан 83 агла Кызыл аскер Ленинградны кыруулуун юзгенди. Ол а шахарны толуусунай асалууу эмда аны адам чыдамсызлык кыыйныкларыны уллу жигитлик эмда батырлык бла кетюрген халкын бюлюкден кутхаруууна башланганы болгондун.

Бек кеп адам жашаган шахарга аз-ашык эмда дарыманда жетдирген жолну кесип, гитлериче жануор отуруулуларыны бла адамсызлыкларын кыростведиле.

Кыруулууну Кызыл аскерни солдатлары бла офицерлери юзгенди, аны ючюн уллу бола тилек — он миңге бла адаманы жашоулары. Ол биз халкыбыз ючюн этиген уллу махтауызга тиийшли жигитлик эди.

Не сейри, кыруулуша алынп турган шахарда, душманга ачтыла, болонцидала, маданият эмда билим беруу укреденинде ишлен тургандыла. Шахарчыла, кочерини бирдиктер, кыруулуучуларына кыюлоридан келгенге болушхандыла.

Россейилеке Жигит шахар Ленинград бюгонлюкде да аскер махтаулууну белгиси болгондай болгондун. Шахарчыны чыдамчылары бла батырлыклары уа алгач боа уруу эмда бектемени сезиле турдуурдыла.

Нева черекди шахар ючюн сермешленген араларында, ойкай да, бизни жерешелерибиз — Къабарты-Малкардан чыккан аскериче да — болгондыла. Биз сала бийим ектеленибиз. Эсимизе салымы, бизни республика, бошака регионна бла бирге, Ленинграддан кыорулганыны канат тобонна алып, ол кезиуде битеу кыыйныкларына ала бла бирге кетюргенди.

Жигит шахар Ленинградны кыруулуучуларына бла аны халкына емюрлюк махтау! Алачы атыры бир заманде да унутулук толоюордоло.

Къабарты-Малкар Республикада 2026 жылда Россейни халкларыны бирликлерини жылын хазырлау эмда бардыруу жаны бла кыруу комитетни кырууно иосунден Къабарты-Малкар Республиканы Башчысыны

Б У Й Р У Г У

Россей Федерацианы Президенти «Россей Федерацияда Россейни халкларыны бирликлерини жылын бардырууно иосунден» 2025 жылда 25 декабрде чыгарылган 962-чи номерли Указын жашауда бардыруу жаны бла

1. Къабарты-Малкар Республикада 2026 жылда Россейни халкларыны бирликлерини жылын хазырлау эмда бардыруу жаны бла кыруу комитетни кыруулау.

2. Къабарты-Малкар Республикада 2026 жылда Россейни халкларыны бирликлерини жылын хазырлау эмда бардыруу жаны бла кыруу комитетни кыошак халда кыроствозупен кыуурум кыабил кюргю.

Къабарты-Малкар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2025 жыл 29 декабр, №247-РГ

К. КОКОВ

Къабарты-Малкар Республикада 2026 жылда Россейни халкларыны бирликлерини жылын хазырлау эмда бардыруу жаны бла кыруу комитетни кыуурум 2-чи бетде басылганды.

Жашуу ыз

Сынамлы устаз, насыплы ана, огурулу ыкна

Баям, кыайсы устаны да окуучуу жуланда дерседе алган билимине керге, репетиторлагыз жорюмей. Бир кырал сынаудан бийик баланы ала эсе, алайгага ол чытты педагог деп айттырга боллуктуу. Ала, кеп тюрлю эселе да, бардыла. Жыл сайын сабыил мектеплени бошоган кезилеринде, ала бла ушакла бардырысакъ, алай устанлабызны алырарында, шахарчыла барлыкчаларына кыуанчанды. Арашакчалы Зайнаф да аланы сыннады.

Ол Быйлымы Ахматланы Ахмат аты битеулю билим берген мектебинде 50 жылдан аслам заманына биологиядан окутуп келеди. Жаш тюрлю окутууга-ойретуге кыошан колюшо ючюн а «РФ-ни Жаркыландыруууу сылы ишчиси» эмда «КЪМР-ни сылы устаны» деген даражалы атыга тиийшли да болгонды.

Айкы да, жаланда устаны ыкна, кыайсы ишде урунганды да аны усталык жаны бла билим даражасы узундан келгенлени жетишимлеринде бютюнда ачыкчандыла. Саз ючюн, Зайнаф Ибрагимованы колунда билим алганынаны аспамысы бюгонлюкде врачладыла, аланы араларында устанла да бардыла. Мысылыны Зулфия Тарымууде биологиядан дерсе бередди. Кудайланы Камал бла Жаннет, Ростовда билимлерин

бедюрюр, республикыбызда врачна болуп ишлейди. Аны аспамы Аммат а Санкт-Петербургда окутуп, ызы бла анда кеп жылланы урунганды. КЪМР-ни Саулык саклау министрствосуну чакырыуу бла Нальчикке кыайтып, энди мында жамаудан ысыгасы тиийшли бола ишлейди, регионун ашы киргирткычери бириди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

«Жангы оюнла бла бирге сахнада жангы оюнла жаратылды»
3 бет

Иш — тынгылы, агамлыгызы — бийик
3 бет

«Кесими муфтыка бла бирге тууган сунама»
3 бет

«Тиндилмеген этни сатып алыу кыоркыулук»
4 бет

– Магомет, юбилейи жетсе, адам нени юсюндөн сагыш эте болур? – Ийнанырыгым келмейди. Эттеним – аз, эттер ишлерим – көп. Жетишпайрамы деп, аны сагыш этем.

– Сибирде тутмак жердеде окуна болгандыла театрла. Сора ол кырауучуга сейрди. Не бала?

Театрга келген адам жашунда тамгазыны анда табарга умут этеди. Ол сезимле бала байламы болганын эсте алсак, ич дунисын бай этерге сюеди. Ол а киими да тутуругуду. Сора дагыда адамны – игини, осланы да юсеринден айтканы бла юейди театр. Юйреткен этеди. Жашууну юсюндөн халпарчыды, аны ююгусю.

– Актерга сахна тар бола тебиресе, ол режиссер болууга иткенде дейде. Алаймыкты? – Болур алай. Тогуш жыл ишленген актер болуп. Иги ролларын болгандыла. Бирде режиссербала да даулашырга да тогушени, муну билай, муну улга этердизим деп. Ма ол даулашпа буса баргандыла мени. Сора 1980-85 жылда Герлежде халк театрда оюна салганма. Ол да себеплик этген сунама.

Иги режиссер болур ючюн не керекди? – Көп окурбуга, билирге, сахна оюнуга кырауга, көргөн заттында оюм этерге... Сезимин жюгю болууга керек. Актынын солулу жарашыла. Жетишпайрамы Борис бек улпу режиссер эди. Аны бир айтканы эсимдеди: бушу юнюнде окуна аны акылы ол этергеде көргөндөн сахнага керекли болур затты эслегени.

Жашунда санга профессионал жаны бла ююгю болгандыла бармакчыла? – Актерга окумганымда – устазым Владимир Дудин. Оналты жылдада тогушеним аны кылуна. Чыгармачылык ишин ол сейдиргенди манга. Режиссурада Борис Голубовский бла Мария Келье. Ючюсү да РФСР-ни халк артисттери. Ала алай юйреткенде бизни: бек алгач бегинг болсун, андан сора кылай да эт. деп. Юйренир адамла көндөлө, ЭФРСдан бардыла Туманишчилиге этди.

– Актерла бла аранг кылайды? Аланы сен белгилген сахна суратка, сыфатка жук кышар ослары бармы? – Ол жаны бла мен алгач улпу эркиник берем. Нек дегенде актер эттенин ангыларга, сюере келет. Секфатка кудурет кышан жаны бла Жангорзаланы Мажитини, Мазараланы Солтанову, Жетишпайрамы Асиятны, башталканы да белгилерге болукчу. Бачиланы Ахмат да алданди.

– Бюгонюди Малквар театр жаш замандарына ушаймыды огтесе беремиз? – Башкармады. Алай болмай амалы да жок:ду; хар театрд да жашууга керге торленеди. Репертуар, драматургия да алай. Жангы жаруусула бла бирге сахнада жаны

Юбилей «Жангы оюнла бла бирге сахнада жангы оюмла жаратыладыла»

Кзулипланы Къайсын аты Малквар кырал драма театры баш режиссеру, КъМР-ни санатыны сыилы куулукчусу Атырзаланы Мажитини жашы Магомет бу конюнде 70-жыллыгынын белгилениди.

Ол Къазахстанда тууганды, Кенделенде өскөндү. Орта школуу бошол. Москвада Театр санаты А. Дункерский аты кырал театр институтунда (ГИТИС) актерга, ызы бла режиссерга окуганды.

1977 жылдан бери Малквар театрга ишлеп келеди. Магомет сахнада У.Шекспирни «Ромео и Джульетта» трагедиясында Ромео, Телпеланы Алминни «Коммунист» драмасында Сейитни, Г. Лорканы «Къылы той» трагедиясында сюйген жашны, Маммеланы Ийинини «Шамал кыла» жомагында Асланни эм башка роллары ойнаганды.

Режиссер кызларында ол малквар сахнада Г. Лорканы «Ирма», К. Ануйну «Антигона», Шекспирни «Отелло» трагедияларын, Кзулипланы Элизаны «Недеди насып?», Г. Лорканы «Балданы койю», А. Чеховну «Артисти жашуу жолу» драмаларын, М. Булгаковну «Сандырак Журден», Жантууланы Исаны «Киеупок», Б. Нуциччи «Философияны доктору», Токумаланы Жагсафараны «Эмина», Д. Кляшвилини «Ораида! Келин келеди!» комедияларын эм башка спектакльле салганды.

Магомет бир нечча халар эм пьеса китاپны авторду. Ол бюгон бизни ушакъ негерибизди.

керек затпадан башлап, Бизде да бардыла иги актерла. Келдиле ара шакардан, кырайдыла оюнарбызга, бийик багча да береди. Болсада кыйыр театрлага кыраганын кырайдыла. Онлга кышда да бирча тоюлдодо. – Сен, милдетте жууукъ эте, башка авторланы пьесаларында бир кыуаз этти торлендириде. Ол этре ююргююмю башха театралда? – Жюкорюди. Миллет театрга ол этре бла бек хайырландыла. Торлендириудегене уа... Сен пьесаны аласа да, сюжет ызы сакъланып турганлай, аны бла не кергюзтор сюйегини сагышын этип болсам, «Отелло», «Антигона»... алгач не кышарыксыз? Бу болумда кесинги оюмюрга керге декорация кыраиса. Декорацияны, актеру ослери бла айтима оюмларымы.

– Магомет, драматургия ишле жетишкенден баш, сен бир-бир авторланы халпарларын, повестьеринде пьесала этсе. Ала кырайсы болса аланы онгылары бизден кышда көндөлө, сахнада

Алимин «Саксылы кыюл» повести. – Ол умут бла ююремсе. Алгаракча батчаланы Мусаны «Эллиерим» деген повестине сюеняр жазганыма. Аны сахнада этерюрге, кыраюуторге сюйөгөнүм. Быйла ииде авторну бир жанына этерге сюймөймө, ол тюз да келмейди, жаланды аны чыгармасын эсгиртерге излейме кырауучуга. – Не торлю жарнда да ийилесе: комедия, трагедия, тарых драма... бусугатда музыка комедия да кышулганды. Жаш заманынг да санга жууукъ кырайсы эди? Бюгон а?

Жаш заманында женил жарланы оюнгеним. Сөз ючюн, комедияланы, музыкалы оюнланы. Кертиним айтсам, аланы салган да тын тоюлдодо. Бусугатда уа мен айырып, этерн магганыла драмалага эс бурзам. Сөз ючюн, Гарсия Порка бегирек сагыш эттерди мени.

– Бир-бир режиссерла премьерага келмейди, ююргө бирке көтөрмөйди деп. Ол жаны бла сен ююргөни жериндеми? – Мен да оуптарыма залда. Артында куулсада тынгыла. Сөвлөгенерине керге аныгайма тюз, терс жерин. Спектакльни сезгизичи-оюну керге көргөзтөндө кыраиды кырауучу бла бирге.

– Ма бу өмюрлук да та тобеушюу деп, сен салганадан кырайсы спектакльге бегирек кыуанганга? – Лорканы «Иермасын». Ол 2001 жылда салынганды. Кырауучула ишбизге алай бийик багча бердилик деп ийнанган кыйын эди. Зумакулланы Борис ол кюн биргесине ишлерн талай адамын келтирген эди ары. Аны кууанганын, Малквар театр бла өкмөтлөнгөнни унутпаймы. Дагыда «Антигона», «Отелло»... бардыла алай оюна.

– Автор, режиссер, художник, сценарист, костюмер... келлени кырайылары киреди, сахнага уа жалама актер чыгыды, анга уардыла кырас. Сукъланамыз? – Кызыганмаймы, кыуанганга а этеме – ол барыбын да жетишпимбизди. Театрда токсан адам ишлейди, алдандан жалдан отуз эки артистерди. Оюну актерлары колларына берсенг, сабий тууганды, хар неде талпыкны излессе. Сууга кеме бошлаганга, ол аумасын деп кыраиса ызындан, актынын келлик оюнга кете. Тынчаймаймы, аны чыгармасын. Режиссер жангылыгы излеген усталдыкты.

– Бюгон санга аталадыла бар алгачыл. Жетишимли, саууклуу болганды, узак өмюр жаша. Сен а не айтканы этерге болуусуа биргене ишленгенге, кырауучула? – Биринчиден, барыгызга да саууклуу. Заманысы Аллах алмасын. Театрда ишленгенге – узак сахна жашуу. Кырауучула? – сейир оюна. Сизге уа, газетчилерге – миллетте билеклик этиуде жетишимле.

Ушакъны МУСКАЛЫНЫ Сакна бардыганды.

– Айсурат, музыка жаны бла хуенерин кимден өтгөндү санга. – Атабыз Хайырланы Юноисо бла анабыз Биттуулары Зарият Жюноис, эгелерим бла кыраандышым, миллет сырын багылаа, жууукъ-тегни сыйлай, миллет төрөлө келише билирге юйреткенди. Ала жашуулар жыр, музыка, сахна бла байланыш этмеген эселе да, экиси да фахмулу, жарык келюу, жыры, чамны, тоюну сюйген адамдалыла. Атам тойндады жарлырга, а нам а кыбуз согарга сюйгенди, не кыуанчны да бютон жарык этерге ююргөндө.

Манга музыка жаны бла хуенер аладан өткен сунама. Ала музыка жаны бла не жетишимли болса да, кесик кууанганлай, көндөндөргөнлей турдыла. Бирде кесими музыка бла бирге тууган сунама. Сабийлигим эсерген, музыка ююргөмде өмүрде да жашаганды.

– Мен билгенден, музыка бла жашууну байлаган адамын жашуу, враччына, билимин, усталыгын өсюрюуде этеди. – Ала уш хуенерин тас этерге болуусуа. Фахмулу өсюрюдөгү Мусабт Ахмедов, Аналаны Зухура, Османланы Марияна себеплик этгенди. Школну бошгандан бюлююмю аккордеону классын кызыл дипломга бошгаман; музыка школда 6 жыл, маданит бла искусстволаны колледжине 4 жыл, СКГИИ-де 5 жыл окуганды. Янкий элде музыка школда ишленгени а биринчи сынаумд эди. Андан бери 11 жыл озу. Ишимни, сабийлини да бек сюемө. Сайлаган усталыгыма чырт сокурманмаймы.

Асламысында сабийлини аккордеону бла миллет кыбузу согарга юйретеме. Алдан тышында да, жыргалга, өтсөргө, башка музыка инструментде согарга да көндөндөргөн. Заманым жетгенге керге, торлю-торлю проектке жарашдырып, ала бла да ююремсе.

– Аккордеону уа кылайла бла сайлаганса? – Манга а нам юлгю болганды. Сабий жылларымда аны кыбуз сокурганна бек окуганым. Кибюкумда «Къазан» кыбузун алып, тартуулары кырашган кыруешенге. Школда окугубар заманында, Шалушкада музыка школ ачылганын эшитип, барып, аккордеону юйреткен кружкага жазылма. Алай ол аур болганы себели, мен а арык кызычкы, аны көтөрүлмай, полга салып, кесим а тобукларымда сюйгю согарга юйренгенме. Бир аз өскөндөн сора, кыбузуну тобукларым салып, ойнап башлаганым. Фортепиано согарга, жыргалга, миллет төспөсүлөгө да ююргөнем.

– Көп аккордеону эр кишини музыка инструментине санайдыла. Сен ага кылай кыраиса? – Алгач кыбуз сокурмай бир той да этмечүмү. Кыбузучула асламысында тыришуула болгандыла. Аккордеонду уа ауруугу ючюн айткан сунама эр кишини инструментинде деп. Алай ол манга бир заманда да чырма болганды. Назик кызычкы болганыма да кырамай, кыбузуну жакыларын алай женил тарханым семир да этичю эдиле. Жарсузга, арт умуту барды – латин америкалы төспөсү юйреткенге. Сабийлигимде юй жанчуарланы бек сюемө. Келир замандыла алгач болушуга, жандууларк ишлеге аслам кыташырга акыркым барды. Къолумдан келип, фахмулдан илгерй файда тоусе, аны бир кесегин арай ишлеге кыратарык сюемө. Бу затны жашууу бир ююргүчү аталсам, кесими бек насыплыга санаркыла.

– Мени оюмуна керге, музыка адамын дуниялык кыраидаран кент, жарык, ююргөклерин тани кирсиз этеди. Музыка бла байланы болган адам, көз кырамын эркин, ачык айталады.

– Бюгонюкюде сен «Къонак юй» проектке тири кыташыса. Не жумушла тамаллайса? – Ол мени школдан тышында ишимди. Кеси да республикалы медиафестиваль халда шүбүлүк халланы ююргөге, миллетлер биллени этед – төрөлени, маданилти биллени этерге деп кыраганды. Кызабарты-Малкыраны телевидениясында программаланы хазырлап, аланы кырауучула көргөзтүу формада этеди.

– Бу проекти жигиттери Кызабарты-Малкыраны элдеринде чыгармачылык коллективлерди. Юч жылы ичинде биз республиканы 23 элинде болгандыбыз, ала ны араларында чыгармачылык байланы кыраиса кырауга болушканбыз. 2026 жыл – Россияны халкларыны бирлигини жылыды. Анга керге республиканы Башчысы Казбек Коконуу башламчылыгы бла биз, фестивалыны чеклерин кенгертип, Шимал Кавказын башха регионларыны кыташышулары бла улпу медиапроектни башларга умут этебиз.

– Ала уш хуенерин тас этерге болуусуа. Фахмулу өсюрюдөгү Мусабт Ахмедов, Аналаны Зухура, Османланы Марияна себеплик этгенди. Школну бошгандан бюлююмю аккордеону классын кызыл дипломга бошгаман; музыка школда 6 жыл, маданит бла искусстволаны колледжине 4 жыл, СКГИИ-де 5 жыл окуганды. Янкий элде музыка школда ишленгени а биринчи сынаумд эди. Андан бери 11 жыл озу. Ишимни, сабийлини да бек сюемө. Сайлаган усталыгыма чырт сокурманмаймы.

– Көп аккордеону эр кишини музыка инструментине санайдыла. Сен ага кылай кыраиса? – Алгач кыбуз сокурмай бир той да этмечүмү. Кыбузучула асламысында тыришуула болгандыла. Аккордеонду уа ауруугу ючюн айткан сунама эр кишини инструментинде деп. Алай ол манга бир заманда да чырма болганды. Назик кызычкы болганыма да кырамай, кыбузуну жакыларын алай женил тарханым семир да этичю эдиле. Жарсузга, арт умуту барды – латин америкалы төспөсү юйреткенге. Сабийлигимде юй жанчуарланы бек сюемө. Келир замандыла алгач болушуга, жандууларк ишлеге аслам кыташырга акыркым барды. Къолумдан келип, фахмулдан илгерй файда тоусе, аны бир кесегин арай ишлеге кыратарык сюемө. Бу затны жашууу бир ююргүчү аталсам, кесими бек насыплыга санаркыла.

Ушакъны КЮЧМЕЗЛЫНЫ Аяз бардыганды.

Игиленириу Жамауатны тилегин полтура

Социал сетелени хайыранганла Хасанида Нарт-Ун сууда Делу улпу атлы оюну эли башха кесеге бла байлаган көпюр этте тозураганы билдиреди. Аны юсюндөн тартып Кызабарты-Малкыраны Регионуна оуно этген арасына да жибериленди. Андан а тарыгы КъМР-ни онучуларына ашырылганды.

– Аны юсюндөн билгенден сора КъМР-ни Башчысы Казбек Кокон республиканы Транспорту эмда жол миллион министрствосуна жангы көпюрюно проект – сымтасын жарашдырырга буюрганды. Ведомстводо башка дигерленерге, көпюрюно курулушунда ишлерге 2026 жылы биринчи кварталында башларга белгиленди.

– Адам ююргө сюйген ишине этсе, ол андан өлчөмсиз зауукчулык алады, төгериндегилини да кыуандырады. Айсурат ма аллай адамыды, аны ююргө ачыкчылык, жарыкчылык кырамында, сөздөндө, этген ишинде да көндөлдө.

– Айсурат, музыка жаны бла хуенерин кимден өтгөндү санга. – Атабыз Хайырланы Юноисо бла анабыз Биттуулары Зарият Жюноис, эгелерим бла кыраандышым, миллет сырын багылаа, жууукъ-тегни сыйлай, миллет төрөлө келише билирге юйреткенди. Ала жашуулар жыр, музыка, сахна бла байланыш этмеген эселе да, экиси да фахмулу, жарык келюу, жыры, чамны, тоюну сюйген адамдалыла. Атам тойндады жарлырга, а нам а кыбуз согарга сюйгенди, не кыуанчны да бютон жарык этерге ююргөндө.

Манга музыка жаны бла хуенер аладан өткен сунама. Ала музыка жаны бла не жетишимли болса да, кесик кууанганлай, көндөндөргөнлей турдыла. Бирде кесими музыка бла бирге тууган сунама. Сабийлигим эсерген, музыка ююргөмде өмүрде да жашаганды.

– Мен билгенден, музыка бла жашууну байлаган адамын жашуу, враччына, билимин, усталыгын өсюрюуде этеди. – Ала уш хуенерин тас этерге болуусуа. Фахмулу өсюрюдөгү Мусабт Ахмедов, Аналаны Зухура, Османланы Марияна себеплик этгенди. Школну бошгандан бюлююмю аккордеону классын кызыл дипломга бошгаман; музыка школда 6 жыл, маданит бла искусстволаны колледжине 4 жыл, СКГИИ-де 5 жыл окуганды. Янкий элде музыка школда ишленгени а биринчи сынаумд эди. Андан бери 11 жыл озу. Ишимни, сабийлини да бек сюемө. Сайлаган усталыгыма чырт сокурманмаймы.

Асламысында сабийлини аккордеону бла миллет кыбузу согарга юйретеме. Алдан тышында да, жыргалга, өтсөргө, башка музыка инструментде согарга да көндөндөргөн. Заманым жетгенге керге, торлю-торлю проектке жарашдырып, ала бла да ююремсе.

– Аккордеону уа кылайла бла сайлаганса? – Манга а нам юлгю болганды. Сабий жылларымда аны кыбуз сокурганна бек окуганым. Кибюкумда «Къазан» кыбузун алып, тартуулары кырашган кыруешенге. Школда окугубар заманында, Шалушкада музыка школ ачылганын эшитип, барып, аккордеону юйреткен кружкага жазылма. Алай ол аур болганы себели, мен а арык кызычкы, аны көтөрүлмай, полга салып, кесим а тобукларымда сюйгю согарга юйренгенме. Бир аз өскөндөн сора, кыбузуну тобукларым салып, ойнап башлаганым. Фортепиано согарга, жыргалга, миллет төспөсүлөгө да ююргөнем.

– Көп аккордеону эр кишини музыка инструментине санайдыла. Сен ага кылай кыраиса? – Алгач кыбуз сокурмай бир той да этмечүмү. Кыбузучула асламысында тыришуула болгандыла. Аккордеонду уа ауруугу ючюн айткан сунама эр кишини инструментинде деп. Алай ол манга бир заманда да чырма болганды. Назик кызычкы болганыма да кырамай, кыбузуну жакыларын алай женил тарханым семир да этичю эдиле. Жарсузга, арт умуту барды – латин америкалы төспөсү юйреткенге. Сабийлигимде юй жанчуарланы бек сюемө. Келир замандыла алгач болушуга, жандууларк ишлеге аслам кыташырга акыркым барды. Къолумдан келип, фахмулдан илгерй файда тоусе, аны бир кесегин арай ишлеге кыратарык сюемө. Бу затны жашууу бир ююргүчү аталсам, кесими бек насыплыга санаркыла.

– Мени оюмуна керге, музыка адамын дуниялык кыраидаран кент, жарык, ююргөклерин тани кирсиз этеди. Музыка бла байланы болган адам, көз кырамын эркин, ачык айталады.

– Бюгонюкюде сен «Къонак юй» проектке тири кыташыса. Не жумушла тамаллайса? – Ол мени школдан тышында ишимди. Кеси да республикалы медиафестиваль халда шүбүлүк халланы ююргөге, миллетлер биллени этед – төрөлени, маданилти биллени этерге деп кыраганды. Кызабарты-Малкыраны телевидениясында программаланы хазырлап, аланы кырауучула көргөзтүу формада этеди.

– Бу проекти жигиттери Кызабарты-Малкыраны элдеринде чыгармачылык коллективлерди. Юч жылы ичинде биз республиканы 23 элинде болгандыбыз, ала ны араларында чыгармачылык байланы кыраиса кырауга болушканбыз. 2026 жыл – Россияны халкларыны бирлигини жылыды. Анга керге республиканы Башчысы Казбек Коконуу башламчылыгы бла биз, фестивалыны чеклерин кенгертип, Шимал Кавказын башха регионларыны кыташышулары бла улпу медиапроектни башларга умут этебиз.

– Ала уш хуенерин тас этерге болуусуа. Фахмулу өсюрюдөгү Мусабт Ахмедов, Аналаны Зухура, Османланы Марияна себеплик этгенди. Школну бошгандан бюлююмю аккордеону классын кызыл дипломга бошгаман; музыка школда 6 жыл, маданит бла искусстволаны колледжине 4 жыл, СКГИИ-де 5 жыл окуганды. Янкий элде музыка школда ишленгени а биринчи сынаумд эди. Андан бери 11 жыл озу. Ишимни, сабийлини да бек сюемө. Сайлаган усталыгыма чырт сокурманмаймы.

Асламысында сабийлини аккордеону бла миллет кыбузу согарга юйретеме. Алдан тышында да, жыргалга, өтсөргө, башка музыка инструментде согарга да көндөндөргөн. Заманым жетгенге керге, торлю-торлю проектке жарашдырып, ала бла да ююремсе.

– Аккордеону уа кылайла бла сайлаганса? – Манга а нам юлгю болганды. Сабий жылларымда аны кыбуз сокурганна бек окуганым. Кибюкумда «Къазан» кыбузун алып, тартуулары кырашган кыруешенге. Школда окугубар заманында, Шалушкада музыка школ ачылганын эшитип, барып, аккордеону юйреткен кружкага жазылма. Алай ол аур болганы себели, мен а арык кызычкы, аны көтөрүлмай, полга салып, кесим а тобукларымда сюйгю согарга юйренгенме. Бир аз өскөндөн сора, кыбузуну тобукларым салып, ойнап башлаганым. Фортепиано согарга, жыргалга, миллет төспөсүлөгө да ююргөнем.

– Көп аккордеону эр кишини музыка инструментине санайдыла. Сен ага кылай кыраиса? – Алгач кыбуз сокурмай бир той да этмечүмү. Кыбузучула асламысында тыришуула болгандыла. Аккордеонду уа ауруугу ючюн айткан сунама эр кишини инструментинде деп. Алай ол манга бир заманда да чырма болганды. Назик кызычкы болганыма да кырамай, кыбузуну жакыларын алай женил тарханым семир да этичю эдиле. Жарсузга, арт умуту барды – латин америкалы төспөсү юйреткенге. Сабийлигимде юй жанчуарланы бек сюемө. Келир замандыла алгач болушуга, жандууларк ишлеге аслам кыташырга акыркым барды. Къолумдан келип, фахмулдан илгерй файда тоусе, аны бир кесегин арай ишлеге кыратарык сюемө. Бу затны жашууу бир ююргүчү аталсам, кесими бек насыплыга санаркыла.

– Мени оюмуна керге, музыка адамын дуниялык кыраидаран кент, жарык, ююргөклерин тани кирсиз этеди. Музыка бла байланы болган адам, көз кырамын эркин, ачык айталады.

– Бюгонюкюде сен «Къонак юй» проектке тири кыташыса. Не жумушла тамаллайса? – Ол мени школдан тышында ишимди. Кеси да республикалы медиафестиваль халда шүбүлүк халланы ююргөге, миллетлер биллени этед – төрөлени, маданилти биллени этерге деп кыраганды. Кызабарты-Малкыраны телевидениясында программаланы хазырлап, аланы кырауучула көргөзтүу формада этеди.

– Бу проекти жигиттери Кызабарты-Малкыраны элдеринде чыгармачылык коллективлерди. Юч жылы ичинде биз республиканы 23 элинде болгандыбыз, ала ны араларында чыгармачылык байланы кыраиса кырауга болушканбыз. 2026 жыл – Россияны халкларыны бирлигини жылыды. Анга керге республиканы Башчысы Казбек Коконуу башламчылыгы бла биз, фестивалыны чеклерин кенгертип, Шимал Кавказын башха регионларыны кыташышулары бла улпу медиапроектни башларга умут этебиз.

Магар

Чегем шахарда «Жашуу этерге жаратуу инфраструктура» миллет проектке кирген «Гитче шахарла бла эртегили эиле». Битурроссий инфраструктура керге «Чыгармачылайды» деген социал магнгалы проект тири бардырылды. Эсте сала айтсак, бу жол ол чегемли деле даржалы конкурсуда ючюночу хорламаларды. Аны тамамларга 105 миллион сом кырагылыгында ширештирилген бюджетте 90 миллион сом жетеди.

Шахарчыла солгу кезуерин зауукчул эторюрюча

Аны чеклеринде Чегем сууну жазгасында, ара стадиону алтында 1,5 гектар чаклы бирде адамла солпура эм заманарын да зауукчул этююкча жер куууулардыгы. Бюгонюкюде аны мурдурон хазырлап алда инженер коммуникативланы тартып бошгандыла. Аны бла бирге этерек-башкы айталандырыча, ол санда жашилдендирича да мадар этиледи. Адамланы кырууусузуулуклары жалчы-тылынырча да этилдилик. Тек чыныпанды да башха жерге көчүрүл баштагандыла. Жукку заманда жану жолукчаны эм машинала сюелери майданын да жарашдырып бошаркыдыла.

Проекте керге, мында волейбол, баскетбол ойнара майданла, сабийлене комплекске, жану жерлеринде бла велюуулардыгы жолукчула, солпура жерде да ишлениридиле.

Объект жууукъ заманда хайырландырылды берилдик. Эсте сала айтсак, быйтыр республикада жашууга чыгармачыларга 38 жер жаратылганды. Сабуу алып айтканды, 2017 жылдан бери проектин чеклеринде орамланы, аллеялары эм парклары илгилдендириге 2,5 миллиард сом белгилениди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Жаш телю

Иши — тынгылы, адамлыгызы — бийик

Нальчикде Республиканы сауукчул саклыу эм физкультура диспансерде бир торлю бир чырымчылыкча тошюп, санларын ауруулангалга, сөндүрганлагга да алгынын халга келирге болушдыла. Ары жумуш бла барганымлай, кесим эртеги таншышма — сабийлигинде адабият конкурсулга келичю Шамхырзаланы Русланга тобегенин кыуандырганды десем, аз айтырыкма. Анда аны магтагандары уа бютонда хычууну тийгенди.

– Бу жаш адамын юсюндөн нек айтырга сюемө? Усталык сайлауда насыплары тутхаланы, сюйген иши бла ююргөнгө кылайла жорек учууучул болганын жаш телюге юлгюге келтирирге излеп.

Руслан Янкойдыла тууганды. 2019 жылда тогуш классы бошгандыла. Кызабарты-Малкыраны кырал университетини медицина колледжине кирип, медрбат болуучу окулганды. Айттып кыюулым, ол жылдада да юзюмгөнди сурталуу адабият бла арасын.

Бирде «Россияны акъ турналары» деген оршумду кыташып, алдыктерге чыкканы кууандырганды эди. Улуу россей конкурсуда медицина колледжини студенти Шамхырзаланы Руслан Газаланы Алим айтырду «Анам» деген жырын намуу торлюссун, аны сөвлери уа кырачыра пост Салпагарыны Мусасындыла. Оруу тилге, игили тилге да көнүрүп айтканды. Алай бла махтауу, хорламы да болганды.

Студент заманында Руслан колледжге көп керге махтау келтиргенди. Сөз ючюн, Нижний Новгородда аскер темага барган эришуде хорлаганын бизини медицина колледждин болган кыуам.

Позияны юсюндөн ушагыбызда Руслан быйлай айтды: «Айхай да, поэзия улпу дунияды. Иги постле, иги назмула да бардыла.

Малквар адабияты уа манга, бам, хар бирибизге, Кизим бла Кызайсын эти сыйлыдыла. Алай а Куулий ул жууукъ сунама. Мен аны «Мамырыкы, кыуанч сизге, сауула!»

Саулуук

«Тинтипмеген этни сатып алыу кыоркчуулугу»

Таупула, башка таулада жашаган халкылача, малчылык бла кюрошөдиле. Алай малчылык бла кюрошөр ючюн, билим да керекди, сөз ючюн, малдан брүцлөз жукмаз ючюн. Аны юсюндөн врач-инфекционист Аптайланы Шамил бла ушак этгендиз.

– Шамил, буюгонго ушакыбыз брүцлөзю юсюндөн. Биринчи сорюум: не арууду бу?

– Брүцлөзө инфекция арууду, нервалы эм жорору системалага зарал тошөди. Адамга жукса бу аруу, лимфозеллерди кебедиле, бауру да улуу болды, неврология, неврит, радикулит башланадыла. Инфекциядан уянуу синармо да шарттады билиди. Брүцлөзө заманымда багынамаса, адам сакат болот.

Алгаракта манга бир саусу келгенди. Ол жарым жылны көп багыу учурединала болганды, алай анга тоз диагноз салынамаганда, терс багыула бардырып турганда. Халы ую осланд-осал... Бу адам кес сагыш эткенди да, халын сююн, брүцлөзө анализ бергенди. Нек? Ол башка республикадан эт

келтирип сагады. Бям, этден жуккан болур манга брүцлөзө деп, кеси сезгенди. Анализ көрпозтгенди аны туюгонду. Бусагазда багыла турды. Бек башы: диагноз тоз салынганди, эмди иш жеринден иги жанына тепгенди. Алай багыу көп барлыкчы.

– Брүцлөлөп не заманда ачылгандыла? – Алай эрте угай. Бактериолог Давид Брюсс 1884-1889 жылда тинтип бардырганды ан брүцлөлөп ачканды. Была топуракта 20-25 градууда онбеш сутка жашайдыла, 10-13 градууда ую – бөш ай. Чий этде – юй ай, тузланган этга ую бир ай турдыла. Малны жюноюда – терт ай, сюде – кырк ючюн, бишакдыла бир жыл жашайдыла. Аны айтыкмы: көпке кыйнамаган сютню ичере сюөдиле, имегиги Неда бир минутну

кыыздырган киби этп отда, чий этни ашайдыла, ол да улуу палаха эширге болукчу. Бусагазда, совет жылдача, ветеринарла битеу малны тинтип айланмадыла. Келсе да ветеринар, бир-бирле эшиктерин ачмадыла. Терс этедиле. Ветеринар кырамаган ийнеки оотюн кыоркчмай сабиелке кылай бересю? Неда ветеринар кырамаган малны этин кыоркчмай кылай хайрыласюсу? – Брүцлөзө жалаанда малдан адамгамы жугдады, огбесе адамдан адамга көчөмдү?

– Угай, адамдан адамга көчөмдү. Жалаанда малдан адамга жугдады. Алай аруулугу болган тиширигуса жукса брүцлөзө, кыарнында сабийи да арууркучу. Бир-бирде сабийи заманы жеттини турды, сокуру болуп неда блот. Аны ючюн анда болугуса хазырлангана ашарына бек сак болук керекдичи.

– Юй сютню, бишаккыны, жауу да алырга жарай болмаз базарга? – Кыоркчуузу заводча чыккан продукцияды. Нек? Анда тинтип бардырылдыла.

– Көбөрөк кимле аруудула? – Элдеде жашагыла. Сюрючюле, дюркарла, фермерле, ветеринарла, тери бла иштергенде кыайна устала. Алай бизни республикада эл да шахар кытайш жашайдыла, нек дегенде, элле Нальчикке бек жууукчула. Базарга да элден эт, сют продукция келтиредиле. Аны себепли

бир-бирде шахарчыла да брүцлөздөн аруудула. Бир аругунаммы иммунитетти жалаанда бир жылга жетеди, андан сора аруу жагында жургуса болды.

– Жукгыналга, кесин билдиремди? – Угай. Аяла бла билнимей тургуса болукчу. Эрте-кеч болса да, адам ашдан тылдады, башы арууп, кыарысу болды, огарында айтыкмыча, бауру да кебеди. Сора кыларлы, аккарлы кыруушайдыла, психикасы да торпенде. Температур кыарк градууса дери жетеде болот. Саусузу ашы, жукчусу да кырууганы аны терс окуна кыарысу этеди.

Бу арууну профилактикасы: юйде тутхан малларыгыны ветеринарга жыл сайын көрпозтөгө. Кыайнамаган сют имегиги, юй билишген неда кыруугурамга этии ашмагызы. Бусагазда Кыабарты-Малкырада ветеринарияга жагында аслам эсе бурула башланганды. Ол келдендиреди. Тинтипмеген этии алырга жарамды. Жукгыналга, бир-бирле, маллары аругунагынын билесе, сюот, этии базарга этии сатадыла. Алай эттен бек улуу гюнохды. Этии тюкенде сартып жашокгы турганда, ашынган адамгамыздан алыгызы. Тинтунден этмегине шакталык документти сурарга да болды.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Туризм

Жорукчла кюченегуде

Курорта эм туризм министрстводан билдиргенерине кере, республикабызны жеринде туристини жоючулукулуга алырге эркилики 151 адам алганды.

Экскурсоводлары бла тилчман-экскурсоводлары сынау эти аны эселерине кере бу ишин бардырырга эркилики берю 2022 жылы сентябринде башланганды. Андан беру аттестацияны 314 инсан этгенди, аланы арларында сангыраланы тилерин билген төртүөлөн барды, дагында сегизи ингилиз, немис, тюрк тилде сөлөшалдыла.

Спорт

Кырал гаражага сермеширкиуде

Солу конледе Малкырада универсал сермешден СКФО-ну биринчилиги бла чемпиоаты бардырылганды.

Анда республиканы жыйындык кырууну санамда Черек району «Баурун-спорт шюлуку келечилери» – Бёзоланы Мурат, Жангоразланы Абдулла, Глашланы Амин, Уйбашланы Мухаммат, Алай бла Тамерлан – эригендиле, жетишмили да болгандыла.

Тынгылы казырыгынын көрпозтоп, биринчилик «алтынны» Уйбашланы Мурат (80 кг) алганды, ючюнчю жерге Уйбашланы Тамерлан (60 кг) чыккычанды, чемпионатда экинчи жерде Бёзоланы Мурат (80 кг) орналганды. Сауга жерлини алмаган гөжөфлерибиз да устакчыларны, итинуюклерни да көрпозтгендичи. Аланы барысын да Кыабарты-Малкыраны Физкультурна-спорт шюлуку буюм кыруучулары тренер Герийланы Хусейин бла кюл тоюшкен

Российни спортууну устасы Герийланы Руслан юйрөтөдиле. Хорлаган спортчула энди Российни биринчилигинде бла чемпиоатында сермеширкиуде, ол а апрельини ортасында Сониде болукчуды.

Хорламны ычыкындырмагыянгы

Есентюкюде аскер самбодан бла ММА-дан битеурасей эришун «Баурун-спорт» шюлуку келечилери да болукчуды, анга 8 кыуум кытайшкандыла, битеу да 250 спортчу. Сермешегенини арларында бизни республикабызны чыккычлары Ийран да болганды.

Ийран 12-13 жылы сан эмда 40 килограммга дери аруулук кыуумда эришгенди. Юч сермешин да хорламам

бла бошоп, умутландыргыян спортчу аскер самбода, ММА-да да бирини болганды эмда спорту устасына кандидаты мардасын толтуркучу. Сермешегенини арларында бизни республикабызны чыккычлары Ийран да болганды.

Ийран 12-13 жылы сан эмда 40 килограммга дери аруулук кыуумда эришгенди. Юч сермешин да хорламам

МАЙМУРАНЫ Юрпунья.

Жутлук

Шөкчюла окуна бет эмтегендү

Былтыры ахырында полициячыла 31-жыллык нальчик тарыкчанды. Ол республикадан тышканда болганды, аны ючюн тышкандын жерин арденасын ючюн 700 минг сомну тептерин, ахыны банди сюкта салырын тилегенди. Алай негерти ахы колонула тошогенди, аны кеси кереклерине

Ангылатуу

Хыйлачылаган сакчларыга юйрөткендиче

Черек району полициячылары инсанла аслам жыйылган жерде дайым да ангылатуу ушакыла бардыралыла. Бу жол а право нызамны сакчлау – Экинчи буюмда сакчланууну юсюндөн жашадыла.

Аманлыкчыла сизни алдарга умут этгендерин кылай ангыларга, ала кылай амаланы хыйларганыларын, этюроклерини тюрюлоглерин юслөргенден айтышканды.

Билдириу

Окчуу юйлеге кирирге сюйгөйлөгө

Кыабарты-Малкырада Ич ишле министрстводан Российни МВД-сыны билми беруу учурединаларында окчугуса сайлау башланганыны юслөргөн билдиреди.

Бийлик РФ-ни МВД-сыны бу билим беруу учурединаларына кирирге он барды: – РФ-ни МВД-сыны Краснодарда университетини бу буюмлерине кирирге болукчу. «Менеджмент», «Закончукну бла право нызамны сакчлау». Экинчи буюмда беруу жаны бла устакчылагуу окчугуса болукчу: «Административ иш», «Административ иш (ГИБДД-ны буюмлерини)», «Эмда «Оператив-тинтип иш».

– РФ-ни МВД-сыны Краснодарда университетини Ставропольда буюмюнде «Закончукну бла право нызамны сакчлау» факультетте чакырадыла: «Оператив-тинтип иш» эм «Административ иш» буюмлеге.

– РФ-ни МВД-сыны Волгоградда академиясында «Миллет кыоркчуулукуну право нызамны сакчлау» (уголовно-правову устаклык) эмда «Закончукну бла право нызамны сакчлау» («Оператив-тинтип иш» устаклык) буюмлеге чакырадыла.

– РФ-ни МВД-сыны Ростовда юридический институтунда «Миллет кыоркчуулукуну право нызамны сакчлау» (уголовно-правову устаклык) эмда «Закончукну

кыорчканды эмда бугунугура умут этгенди. Босада уголовный розыскны кылукучулары хайлачыны тапкандыла. Ол 37-жыллык Нальчикчи.

– Российни МВД-сыны Нальчикке управленение аманлык этпгенин бла байланы РФ-ни УК-сыны 159-ну статьясыны 3-ю кюсине кере терслеу материалда ачкандыла. Ишкел тутугандыла эмда эттен терлогине жөнгөргенди.

полицияла. Интернет кыоркчуулукуну аслам жыйылган у энци эс бургандыла.

Ангылатуу жумушлага кытайшкыла право нызамны сакчлауучулага соруула бергендичи, кеслери аманлыкчылагуу тобон кезуилени юслөргенден да айтышканды. Ахыргенди аманлыкчылачу этюроклеринден кылай сакчларыга болугуру юсюндөн кытайшкычыланы юлөшгөндичи.

«Оператив-тинтип иш» устаклык» эм «Административ иш» буюмлеге билим алырга болукчу.

– РФ-ни МВД-сыны Воронежде институту «Энци жумушлага хыйларгычтан авто-матизацияланган системаланы иштетуу» устаклыкга окчугуса чакырады.

– РФ-ни МВД-сыны Астраханда Суворов аскер учуилешенге уа 17 жылга толмаган, 8 классны тагушкан жаша адимила кирирге болукчула.

Окчугуса киргенде орус тилден (борчул дөрс) эм обществознаниедан (борчул профили дөрс) Бир кыуум экзамени эселери тергөлдичи. Вузда кесинде да сынаула бардырылдыкчыла: орус тилден (тест), физический казырыкы (контроль жерула).

Соруулары болгана КМР-де МВД-ны «кызуу ызы» телефонно сөлөширге болукчула: 8(8662) 48-52-22, билим беруу учурединалары сайтарында битеу керекли билдириме басмаляндыла.

Документини хазырлап эм окчугуса кирю жаны бла соруланы ич ишле органыла жер-жерли буюмлерини кадр отделерине берирге жарайды.

ТИКАЛЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

Ахшы хапар

Кызгана кылага кыошула барады

Арт жылда кыралда, энчи Кыабарты-Малкырада да тууган кыбангалары саны аслам болу барды. Алай бла 2025 жылы январь айында башлап ахырына дери республикада 6843 бала тууганды. Ол а алгын жылдан эсе 17,7 процентке асламды. Энци республикабыз Росий Федерацияны регионалары арасында сабиеле аслам турган онусуну санна кереди. Аны алайлыгы уа

социал болушкуну кебейе берганы, школла, сабий садала, спорт майданы, медицина учурединала аслам санда ачылганылары, тап халга келтирилгенери бла байламды, дейдиле специалистелер.

Республиканы Перинатал арасыны пресс-службасын билдируоне керс, озгын жылда арада 6843 сабий тууганды. Аладан 3615-си жашкычкыларга, 3228-си уа – кызычкыла. Аланы араларында токсан бир ана – эмиле, бири уа юч бала тапкандыла.

Кызгана кыла кыла аурулуклары көп торлодичи. Болсада бек улуу аруулугу бла туганган жашчыкы 5 килограмм 800 грамм тарханды. Жарысууга, жарым килограммга жетмеген бала да барды. Аны аруулугу 495 граммы. Болсада Перинатал арада ишлеген врачла, медесствала да сабий жауу, шөр ючюн, кыларларын

келгени аймайдыла. Жагы 2025 жылы жарыгыны быйыл биринчи көрдө да тауу кызыкчанды. Аны аруулугу 3500 граммы, өсуюмо да 51 сантиметри.

Жагы 2025 жылы жарыгыны быйыл биринчи көрдө да тауу кызыкчанды. Аны аруулугу 3500 граммы, өсуюмо да 51 сантиметри.

Жагы 2025 жылы жарыгыны быйыл биринчи көрдө да тауу кызыкчанды. Аны аруулугу 3500 граммы, өсуюмо да 51 сантиметри.

УБАШЛАНЫ Марзият.

Тюрпөнүле

Ага-аналага болушкыга

Быйындан башлап эки эм андан көп сабиелери болгана айлыкларында, предпринимательчилик эмда башка жумушладан тошген фаидалары ючюн эни ителини фаидаларына салынган налогу (НДФЛ) бир кесегин кытайрыга болукчула.

Белгилениши, иш бла жалчыхтан стандарт ставкага кере айлыкны 13 проценти налогга тыйылдыла. Болсада жылны ичинде адамны байдыс жашау этер жарган эм аз өлчөмдөн көн болмаса, алай юйюрге НДФЛ 6 проценте азды.

Санаулай айтында, «налог кешбонун» талай магынасы барды: сабиелери болгон юйюрге болушу, демографанын игилдерини, социал тенгликни ючюле эмда налогу системаны ишчил игилдерини.

Токну багысы кепюрюлгенди

Быйыл Кыабарты-Малкырада кыошулган багысы салынган налогу (НДС) ставкасы кепюрюлгөни бла байламлы электрондук ючюн тарифтерде да кыошулганды.

Анга кере шахарда жашагыла: 3900 кВт сагыт кыоратмагына 5,87 сом, 3900-6000 кВт сагыхта дери ишлетгенле – 7,94 сом 6000 кВт сагыттан көнө хыйрылангана да 10,16 сом тепериди.

Электрондук ючюн квантация бла тоз теперча, «Каббалчнерто» биригите эселеген приборда озгын айга көрпюкдөлени жазып ашырырга тийишдирчи.

Оге сала айтсак, буюмюкюде хыйралынган ток ючюн хаккы «Свет Онлайн» приложени эм «Каббалчнерто» биригиюу сайтында «Энци кабинет» да төбөргө болукчу.

Электронюю тарифлерини юслөргенден КМР-ни Тарифле эм жашуу журтка надзор бардыры жаны бла кырал коштамине неда «Росети Северный Кавказ» биригиюу сайтарында билир онг барды.

Мекамланы тапландыруу

2026 жылда Басхан районда билим берген учурединалары жетисинде тынгылы ремонт ишле бардырылдыкчыла, деп билдиргендичи муниципалитетти администрациясы.

Алайды да, Жанюкия эли сабий сады, Атажюки, Басханжюк, Исламей эл Зоакуво элини школарыны мекамлары жангыртылдыкчыла.

Эюнгеге салайыкчы, району Куба элинде жангы шоп ишленгенди. Кюшюлде уа билим беруу учурединалга тынгылы ремонт этпгенди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман, КЮЧМЕЗЛАНЫ Аяз.

Эсгертиу

Сунмай тупру ахча тюшгөн эсе...

Сиз танымаган адамдан банк картюкчюуга ахча келсе, кыйда да аны ызына кытайтарыга ашыкмагыга – ол хыйлачы болуп чыккысы, сизни уголовный жуупулыкчыга тартырга болукчула. Ол а некди алы? Аны юсюндөн бу материалны окусагы билгилеси.

Жагында бирюю картюкчасына ахча жиберип, арда аны сөлөшөдиле да, ызына кыйтар деп кыастадыла. Ахчаны терс көнрөгөнбиз деп ишандырырга кюрошөдиле, бирде уа полиция бла да кыоркчууга болукчула. Ала айтханга ийнанчы, ахчаны башка сөчкө жиберегиз, кесизги да сунмай тупру аманлыкчыны ишарине кытайшырга болукчула. Ахчаны терс көнрөгөнбиз жаныгысе бөз турганган кыарынарга болукчула – ахчаны кеслерини сөчкө угай, башканысы ашырып алай. «Кыайнагыны ючюн ондурдурбуз» деп алдарга да болукчула. Ол сиз ахчаны көнрөгөн сөгөт аманлыкчыны, сөз ючюн, терроризм бла кюрошген инсанды аты бла эсе уа жуу-

апылыкыдан кытулган кыайнырак болукчуду... Аланы барына да тобөмөс ючюн, сиз танымаган адамдан ахча келсе эм биринчи банкны приложенини ачып, сөчкө кыаргызы, ол билдирюу бек алдай болугу да болукчуду. Ахча келти да бар эсе уа, анга тиймегиз: төшмөгиз, атери сагып болмаз, ары-бери көнрөгөнбиз – аланы кыайсыны этюгиз да ахчаны билип алгыныгызга (хыйранганыныгызга) шакталык этерикиси. Алай болса уа, арда кыруу анга кыайгырган кылаймы, сюдег этпген кыорачыны да теперикиси.

Алай бла банка сөлөшгиз, сиз билмеген, танымаган бирюдөн ахча келгенин билдиргиз, аны исеюне кыайтарыгызы деги. Завлечение болушу недекча билдириу – аланы кесюгизде сакчалгысы. Ахчаны жиберегизди аны кыйтар деп жаша эселе, аны да суратта алыгызы.

Эс буртуугу! Сизге телефон бла сөлөшкөн, ахчаны кыйтар деп кыаста эселе, неда кеслерин банкны ишчилерини таныгырга коршо эселе, сөзюсөзюю кыоратмай, телефонну сагып кыюугуз.

УБАШЛАНЫ Мурат.

Табийгат

Сейр болумла

«Жашау сюйгөн – жалыччак» деген нарт сөзюно магынасын, кыш кыямада голле чагып турганын, ол бахчада кесилген теректи токсондорон жангысы бөз турганган алайдан бир 300 метр өргөреке уа быллай бузлап турган чучурун көрсөт, ангылайсы. Хаба элде Занкишаны билимниси 2026 жылы биринчи айында голле өсгөн бахчалардан бузлап турган чучурага бизге бир кычымыр да жокчу. Табийгат бизге дайыл сейр затла көрпозтеди билин.

Суратланы МАМАЙЛАНЫ Алай алганды.

Баш редактор
КЮНАКЛАНЫ Хасан
РЕДАКЦИЯНЫ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору оубрасары),
ЖАНЫ УРАЗЛАНЫ Накабат (баш редактору оубрасары),
ТОКЛУЛАНЫ Борук (ажуулары секретары),
МУСУКАЛАНЫ Сакитан,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМАЛАН Зухура,
УБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЫЛА:
Редактору примышны – 42-63-01.
Баш редактору оубрасары – 42-38-21, 40-04-82.
Журналисттер – 40-28-37.
Секретариат – 40-93-62.
Корректор, спецнашкетисте – 42-63-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЕЮМЛЕРИ:
Политика эм право – 42-24-02.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишче – 42-75-82.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93.
Окчуучула бла байламчылыкка жорютоу эм жалыуу – 42-37-94.
Сурат алачуу – 40-59-18.
Энци көрсөткөчү – 42-68-72.
Операторла – 42-66-85.

Редактору авторла бла кыагыт жюрютедиле. Кюл жаламалык ресения этпемиз да ала артка кыайгырмайдыла. Галдеде басмалянган материалны алынгандан ономла рекламаны оомуу бла кесимеге болукчула. Алай айтылган хар зат юросей Федерацияны Басмаы юсюндөн жакшы тиришчилекте материалны авторлары кесери жуууладыла.
Редактору авторла 400 галет тигиниси (машина бла жазылган 5-6 бет) кюпю алмайды.
Галет Сыканы, информация технологияны эмда асламы коммуникацияны ишлери жаны бла федерал наторл сулужбаны (Роскомнадзор) Кыабарты-Малкырада уурашкыла.
2016 жылдын 19 декабрде регистрация этпгенди.
Регистрация номер – ПН № ТУ07-0118. Индекс – N 5893

Галетин басмага «КМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер сулужбасы хазар этгенди.
Галет «Изаветтесин» «Юксий регион» ООО-ну типографиясында басмалянганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а
Галетин ислерине тапшыруу ючюн КМР-ни почта сыканына алыгыла. Уурашкыла жууулашы. Телефон: 76-01-21
Галет тынгыла юч кере чыгады – Галетчы, орта, шабат конлесе.

Номерге графике керс 19.00 сагытта кюл салында. 20.00 сагытта кюл салынганды.
ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРТАНЫЛА
Курданы Сулейман – дежурный редактору. Кетечиналы Зуфия – редактору. Кетечиналы оубасары; Зезаланы Лида (1-нөчтө), Балдылан Фурца (2-нөчтө), Гелаяланы Валентина (3-нөчтө), Ахматланы Луиза (4-нөчтө) – корректорла.
Тиражи 1515 экз. Заказ № 60
Багысы 13 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:
360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспекти, 5.
электрон почта: elbor_50@mail.ru